

Ἀριάνθη Φαλαγγᾶ (Πονηρούδενα) 6.10.1957.

ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΡΕΜΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΑΡΙΑΝΘΗΣ

Μέ μισό νεφρί –κατά πώς λέγανε τά γραϊδία τῆς γειτονιάς– τή στείλανε στό χωριό τήν Ἀριάνθη ἢ Ἄτση, ὅπως τή λέγαμε χαϊδευτικά, οἱ Ἀσκληπειάδηδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀφοῦ προηγουμένως τήν καταδικάσανε θεωρητικά σέ θάνατο.

Ἡ θεωρητική αὐτή καταδίκη της ἦτανε ἡ αἰτία, πού ἔμεινε ἀνύπαντρη κι ἄνοιξε τό ραφτάδικο στή γειτονιά μου στό Κατωχώρι, ὅπου καί πέθανε –κόντρα στόν Ἴπποκράτη– ἀφοῦ καβατζάρησε τά ἐνενήντα.

Γέννημα τῆς Φαλαγγουδαίικης ράτσας, κοντούλα καί λιπόσαρκη μέ κύριο χαρακτηριστικό τά ἀεικίνητα, πανέξυπνα καί διαπεραστικά μάτια της, ἔκρυδε μέσα στό εὐθραυστο κορμί της ἀπέραντη ἀγάπη, καλοσύνη, κατανόηση, ἀνθρωπιά, ἀλλά καί ἀτσαλένια θέληση, αὐτοπειθαρχία καί τσεκουράτη λογική καί κρίση.

Ἡ Ὀδύσειά της μέσα στά νοσοκομεῖα τῆς πρωτεύουσας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχενε πλουτίσει τό πανέξυπνο καί κρι-

τικό πνεῦμα της μέ μεγάλο πλούτο ιατρικῶν γνώσεων καί κυρίως τῆς εἶχανε δώσει τέτοια ψυχραιμία καί ἐτοιμότητα πνεύματος στήν ἀντιμέτωπιση αἰφνιδίων περιστατικῶν, πού θά τή ζηλεύανε πολλοί ἐπαγγελματίες γιατροί. Κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθήκες δέν ἄργησε τό μοδιστράδικο τῆς Ἀριάνθης, νά μεταβληθεῖ σέ πρότυπο Παρθεναγωγεῖο, σέ σταθμό πρώτων βοηθειῶν καί διαγνωστικό κέντρο καί μάλιστα σέ εἰκοσιτετράωρη βάση λειτουργίας.

Ἴσως τά παραπάνω ἤχοῦν παράξενα καί ἀστεία, ἀλλά ἀσφαλῶς δέν εἶναι τέτοια, γιά ἕναν πούχει ζήσει τή ζωή τοῦ νησιώτικου χωριοῦ, ὅπως ἦταν ἐδῶ καί πενήντα χρόνια.

Πόσες ἀπό τίς σημερινές καλοστεκούμενες Στενωτίσες μεγαλονοικοκυράδες καί γιαγιάδες δέν θυμούνται μέ νοσταλγία τό μοδιστράδικο τῆς Ἀριάνθης, ὅπου, ἀνάμεσα στά καρικόματα, τά τρυπογάζια, τά στριφώματα καί τ' ἄλλα μυστήρια τῆς ραφτικῆς, διαβάζανε μέ δακρῦδρεκτα μάτια στά κρύα κι ἄχαρα χειμωνιάτικα ἀπογέματα τά ρομαντικά τῆς ἐποχῆς, ὅπως «αἱ δύο ὄρφαναί», «ὁ ἀρχισιδηρουργός», «ἡ ὠραία τοῦ πέραν», «ἡ Κασσιανή», «ἡ κυρία μέ τάς καμελίας», ὅπου ὁ τραγικός χαμός της τίς ἔκανε νά κλαῖνε γιά μέρες καί ἄλλα κυρίως ἔργα Γάλλων κλασικῶν τῆς ρομαντικῆς σχολῆς.

Πρέπει νά σημειωθεῖ, ὅτι τά βιβλία, πού μπαίνανε στή σάλα τῆς Ἀριάνθης, περνούσανε κάτω ἀπό τή λογοκρισία τῆς αὐστηρῆς ματιᾶς της καί δέν θά ξεχάσω τήν ἀναστάτωση πού ἔγινε, ὅταν κάποια –πιό πονηρή– πέρασε κρυφά τήν «Νανά» τοῦ Ζολᾶ καί τήν «Ἀφροδίτη» τοῦ Πιέρ Λουῖς, πού τούς τά εἶχαμε προμηθεῖσει ἐμεῖς, γιά νά ξεφύγουνε λιγάκι ἀπό τό ψυχομαζωχιστικό κλίμα τῶν ρομάντζων.

Ἡ μακαρίτισσα κάτι μυρίστηκε, κοιτάζοντας πάνω ἀπό τά γυαλάκια της τά πονηρά κρυφοχαμόγελα καί τά σκουντήματα καί ὁρμώντας, ἀφοῦ ἐντόπισε τά ἁμαρτωλά ἔντυπα, ξέσπασε σ' ἕναν τρομερό Φιλιππικό πάντοτε ὅμως σέ κόσμια γλώσσα.

Ἀκολουθώντας πιστά τό: «ἡ σιγή ταῖς γυναιξί κόσμον φέρει», τούς συνιστοῦσε πάντοτε νά εἶναι λιγόλογες καί νά μήν εἶναι «ἀχάδαδες», δηλαδή νά μήν ξεστομίζουμε ἀκριτες κουβέντες.

Ἦτανε τρομερή παρθενική παράβαση –κατά τόν κώδικα

άγωγής της Ἀριάνθης— νά κάθεται μιά κοπέλα μέ τα πόδια άνοιχτά, νά κουνιέται, νά ξύνει τήν κοιλιά της καί κυρίως —τρέμετε οὐρανοί— νά κάθεται σταυροπόδι, γιατί αὐτό ἦτανε κάθισμα γιά τίς «Σαντέζες» καί τίς «Παστρικές».

Ἐπίσης ἐκεῖ λύνανε ὅλα τά ψυχοσωματικά τους προβλήματα ὅλες οἱ ἔφηβες μαθήτριές της, γιατί ἡ Ἀριάνθη παρακολουθοῦσε —δίχην κοινωνικῆς λειτουργοῦ— μέ ἄγρυπνο μάτι ὅλες τίς ἐφηβικές ψυχικές τους μεταπτώσεις —μαῦρες μελαγχολίες, ἐκρήξεις εὐφορίας κ.λπ.— καί τίς συμβόλευε πάντοτε μέ σύγχρονο ρεαλισμό καί κυρίως μακριά ἀπό τίς φοβίες, τίς δεισιδαιμονίες καί τά ἀγχώδη ταμπού τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀλλά τό μεγάλο πάθος καί ἡ κοινωνική προσφορά τῆς Ἀριάνθης ἦτανε ἡ ἰατροφαρμακευτική περιθάλψη, πού τήν παρείχε κάθε στιγμή ἀγόγγυστα, ἐντελῶς δωρεάν καί μάλιστα χωρίς τούς κομπογιαννιτισμούς καί τά συνηθισμένα ξόρκια.

Τό ἱατρικό πρόγραμμα τῆς μακαρίτισσας ἦτανε ἀριστουργηματικό στήν πληρότητά του, μιά καί περιελάμβανε πρόληψη καί πρώτες βοήθειες μέ ἄφθονο ἐπιδεσμικό ὕλικό —ἐνεκα τό μοδιστράδικο— πολύ χρήσιμο γιά τά θύματα τῶν συχῶν πετροπολέμων καί ἀναρριχήσεων γιά φωλιές πουλιῶν. Ἐπίσης ἀπό τό πρόγραμμα δέν ἔλειπε ἡ διάγνωση, ἡ θεραπεία καί ἡ φαρμακευτική ἀγωγή.

Ἀλλά τώρα ἄς παρακολουθήσουμε μιά σκηνή ἱατρικῆς ἐξέτασης ἀπό πρῶτο χέρι, μιά καί ὁ γράφων ὑπῆρξε ἀπό τούς πιό συχνούς πελάτες τοῦ «Ἀριάδνειου πολυιατρείου» λόγω τοῦ ἀτίθασου καί κακομαθημένου χαρακτήρα του ἀπό τή μιά πλευρά καί ιδιαίτερης ἀγάπης τῆς Ἀριάνθης ἀπό τή ἄλλη, ἐνεκα πού τό παιδί ἦτανε «κατάμαυρο Φαλαγγουδάκι». Μόλις λοιπόν πέφτανε τά μῦσφορ τῆς ἀντάρτικης δράσης μου, μέ βουτοῦσε ἀπό τό χέρι ἡ γιαγιά μου ἡ κυρά-Μαρουλιώ καί δρόμο γιά ἐξέταση στής Ἀριάνθης, ὅπου ἀκολουθοῦσε ἡ παρακάτω σκηνή: «Σά ζαβλακωμένο τό βλέπω τό παιδί, γιά ρίχτου μιά ματιά». Ἀμέσως ἡ Ἀριάνθη στύλωνε τά κρεμαστά γυαλάκια της στή συρρικνωμένη μυτούλα της καί λέγοντας: «γιά νά διῶ, θυατέρα, γιά νά διῶ», ἄρχιζε τήν ἐξέταση σύμφωνα πάντοτε μέ τό αὐστηρά καθιερωμένο τελετουργικό. Πρῶτα-πρῶτα ἔλεγχος σφυγμοῦ, μετά ψάξιμο στό κούτελο μέ

τήν παλάμη για πυρετό και θερμομέτρηση για δέκατα. Στή συνέχεια ακολουθοῦσε βλεφαροσκόπηση για αναιμικές καταστάσεις και ικτερικές από τό χρώμα τοῦ βολβοῦ. Ἐλεγχος τοῦ λαιμοῦ για ἀμυγδαλές και καθαρότητα τῆς γλώσσας για τά στομαχιάσματα. Ἐπειτα ἄρχιζε τό ἐρωτηματολόγιο για τή χρωματική και σχηματική κατάσταση τῶν κενώσεων και τῶν οὔρων, ὁπότε ἦ γιαγιά μου γνωρίζοντας τό τυπικό ἦτανε προετοιμασμένη και εἶχε ἔτοιμες τίς ἀπαντήσεις. Τέλος ἐρχότανε ἡ διάγνωση και τό ἀπαραίτητο ρεμέντιο, ὅπως: «δέν ἔχει τίποτα, θυατέρα, μονάχα βλέπω πολύ ἄτσαλη τή γλώσσα του και θάχει στομαχίλες ἀπό ἀτζάνερα, γι' αὐτό νά μή φάει τίποτα μόνο δώστου κανένα χαμομήλι και καμιά ψευτόσουπα μέ μαλλιά ἀγγέλου». Ἐπίσης σέ εἰδικές περιπτώσεις γινότανε και ἐξέταση οὔρων –κυρίως στίς ἐγκυες για λεύκωμα– μέ βράσιμο και στίψιμο λεμονιοῦ.

Τά ρεμέντια τῆς Ἀριάνθης περιλαμβάνανε ἀφεψήματα βοτάνων, ὅπως χαμομήλια, φασκόμηλα, μολοχάντια, φλισκούνια, μέλισσα, δυόσμο, ρίγανη και ἄλλα. Για τίς βαριές ἐμπύρετες καταστάσεις κομπρέσες μέ δυνατό γλυκάδι στό κούτελο, «για νά μήν πάθει τό μυαλό» και ποδόλουτρο «για νά κατέθει ὁ πυρετός».

Στά κρυολογήματα τό ρεμέντιο ξεκينوῦσε ἀπό τίς κοινές βεντουζες μέχρι τίς κοφτές, μέ γερές ἐντριβές, καταπλάσματα ἀπό σιναπόσπορο, τοῦδλα πυρωμένα τυλιγμένα σέ φανέλα στό στήθος και βράσιμο φύλλων εὐκαλύπτου για εἰσπνοές. Ἐπίσης για τίς στομαχίλες ἡ ἀγωγή ἄρχιζε ἀπό τό καθάρσιο και τελείωνε στό κλίσμα. Οἱ δέ πρῶτες βοήθειες «στούς νταμουλάδες» ἦτανε ἀφαίμαξη μέ κοφτές βεντουζες.

Ἀλλά ἐκεῖ πού ἡ μακαρίτισσα, ἀποδείχτηκε ἀτσιδα προνοητικότητας και γνώσης ἦτανε, ὅταν ἔπесе στό χωριό σερτικό μαγουλάδες μέ θύματα ὅλη τή συμμορία τῆς γειτονιάς. Ἀμέσως συνεκάλεσε συμβούλιο γιαγιάδων και μανάδων και ἐλήφθησαν ριζοσπαστικές ἀποφάσεις, για εἰδικό ρεμέντιο, μιά και –κατά τήν εἰσήγηση τῆς Ἀριάνθης– οἱ μαγουλάδες εἶναι «πολύ ἐπικίνδυνη ἀρρώστια για τά σερνικά, γιατί μπορεῖ νά τά χαντουμιάσει».

Ἡ ἐξειδικευμένη λοιπόν συνταγή –ἐκτός ἀπό τό συνηθισμένο κατραμοπασάλειμμα τῆς μούρης– προέβλεπε, νά τηγα-

νίζονται πίτουρα ανάμιχτα μέ πολυτρίχια και έτσι ζεστά μέσα σέ σακούλα νά τοποθετοῦνται στίς «εὐαίσθητες σερηνικές περιοχές». Ἄμέσως γιαγιάδες μπρός, μανάδες πίσω, κινήσανε ἀλαφιασμένες γιά πολυτρίχια. Ἄλωνίσανε τό ρέμα τοῦ Μπιζάδου, τή φάμπρικα, τοῦ Καραβᾶ, μέχρι τοῦ Τούρκου τή βρούση μπαζάρανε, γιατί τά πολυτρίχια εἶναι πολύ δυσεύρετα ὑδρόδια παρασιτόχορτα μέ ψιλὰ μακριὰ κοτσανάκια και πολύ μικρά φυλλαράκια και ἀναπτύσσονται μόνο σέ πολύ μεγάλες συνθήκες ὑγρασίας και δροσιᾶς. Σήμερα, ὕστερα ἀπό τόσα χρόνια, ὅσες φορές θυμᾶμαι τήν περίπτωση, νοιώθω ἔντονη τή μυρωδιά τοῦ τηγανητοῦ πίτουρου, νά μοῦ χτυπάει τά ρουθούνια, τόσο βαθιά ἔχει χαραχθεῖ στό ὑποσεινήδητό μου.

Ἴσως ἡ παραπάνω ρετσέτα νά φαίνεται ἀστεία στήν ἀπλοϊκότητά της, ἀλλά τό γεγονός και μόνο, ὅτι προκαλοῦσε συνεχῆ ὑπεραιμία τῆς περιοχῆς, νά ἀποτελεῖ και τό μυστικό της, πράγμα πού θά μᾶς τό ποῦνε καλλίτερα οἱ ἔνδοκρινολόγοι.

Τελειώνοντας, ἀγαπημένη μας Ἄτση, τό ἱστορικό τῆς βαθιά ἀνθρώπινης και κοινωνικῆς προσφοράς σου, θέλω νά πιστέψεις, ὅτι ὅλοι ἔμεῖς, πού κάτι σοῦ χρωστάμε ἀπό τήν ὑπαρξή μας, σέ θυμόμαστε πάντοτε μ' ἀγάπη και ζεστή καρδιά κι αὐτό ἀσφαλῶς εἶναι τό καλλίτερο μνημόσυνο.

Γεώργιος Ι. Φαλαγγᾶς